

Huippututkimus ei ole välttämättä kapea-alaista

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tulevaisuutta sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta pohtinut selvitysmies asetti raportissaan mielenkiintoisella tavalla vastinpareiksi tutkimuksen tieteelliset ansiot ja tutkimuksen kautta saatutun asiantuntemuksen hyödynnettävyyden. Raportin mukaan valtion tutkimuslaitoksena THL:n tulee tavoitella pikemminkin laaja-alaista asiantuntemusta kuin pyrkiä kurrottautumaan tutkimuksen kansainväliseen kärkeen, sillä se johtaa päätöksenteon tukemisen kannalta liian kapea-alaiseen asiantuntemukseen.

Ennen kuin uusi tavoitteenasettelu voi muuttua käytännöksi, valtion tutkimus- ja asiantuntijalaitoksessa on ratkottavana pari kiinnostavaa kysymystä.

Ensinnäkin, miten hyvin tutkimuslaitokset pystyvät lopulta kytkeytymään osaksi kotimaista ja kansainvälistä tiedeyhteisöä, jos ne kansainvälisen huippututkimuksen sijaan keskittyvät olemaan laaja-alaisia. Selvitysmiehen raporttihan antaa tutkimuslaitoksille tehtäväksi välittää kansainvälisiä tutkimustuloksia tänne koto-Suomeen omien ongelmien ratkomiseksi.

Kuinka haluttavia yhteistyökumppaneita tutkimuslaitoksen laaja-alaiset asiantuntijat tulisivat olemaan, jos he eivät voi paneutua kovin syvälle tieteellisiin kysymyksiin?

Olemme taipuvaisia ajattelemaan professori Jouko Tuomiston tavoin (*Helsingin Sanomat*, Vieraskynä 15.2.2017), että kapealla alueella huippututkijaksi kohonneella asiantuntijalla on kapasiteettia perehtyä nopeasti käsillä olevaan ongelmaan ja tuottaa siitä päättäjien tarvitsema tieto. Hän sanoo, että tutkimukseen hyvin perehtynyt

asiantuntija osaa vastata useimpiin hallinnon kysymyksiin päivissä tai viimeistään viikoissa tekevästä aiheesta uutta tutkimusta. Jos ei pysty tai halua, on väärällä alalla.

Emme siis tarvitse erityisiä, laaja-alaisia asiantuntijoita. Tarvitsemme hyviä asiantuntijoita.

Emme siis tarvitse erityisiä, laaja-alaisia asiantuntijoita. Tarvitsemme hyviä asiantuntijoita.

Tuomiston mukaan vain prosentti hallinnon tarvitsemasta tiedosta syntyy oman maan yliopistoissa tai tutkimuslaitoksissa. Loput 99 prosenttia tutkija kerää eri maissa tehdyistä tutkimuksista. Pystyäkseen keräämään tuon tiedon maailmalta tutkijan pitää tehdä se yksi prosentti omaa tutkimusta.

Toinen kysymys on, millainen vaikutus asiantuntijoiden laaja-alaisuuden asettamisella kansainvälisen huippututkimuksen edelle tai edes rinnalle tulee olemaan valtion tutkimuslaitosten mahdollisuuteen hankkia ulkopuolista rahoitusta? Tällä hetkellä käytännössä kaikki ajateltavissa ja käytettävissä olevat ulkopuolisen tutkimusrahoituksen lähteet painottavat tieteellistä laatua. Tämä koskee myös tuotetun tiedon hyödyllisyyttä korostavia strategisen tutkimuksen neuvoston ja valtio-neuvoston kanslian myöntämiä rahoituksia.

Tähän liittyen on pohdittava, miten laaja-alaisuuden korostaminen tulee vaikuttamaan akateemisiin tutkijauriin Suomessa, jos tutkimuslaitosten asiantuntijoiden pätevyyskriteerit poikkeavat muiden tutkimusorganisaatioiden pätevyyskriteereistä?

Huippututkimus ei myöskään ole aina irrallaan käytännöstä. On pikemminkin välittömästi hyväksi käytettävää ja hitaammin hyödylliseksi osoittautuvaa tutkimusta, jota kumpaakin on sekä hyvää että keskinkertaista. Hyviä esimerkkejä välittömästi hyödynnettävissä olevasta korkeatasoisesta

tutkimuksesta ovat THL:ssä tehdyt diabeteksen ja muistisairauksien ehkäisy tutkimukset.

Vähän pidemmällä aikavälillä voidaan esimerkiksi väestöaineistojen geneettiseen analyysiin perustuvaa tutkimusta varmasti käyttää hyväksi sairauksien diagnostiikan tai uusien hoitomenetelmien kehittämisessä. THL:n kaksi tämän alan tutkimusprofessoria, Markus Perola ja Veikko Salomaa, olivat vuonna 2016 Thomson Reutersin julkaisemalla maailman viitatuimpien tutkijoiden listalla.

Sen sijaan on vaikeampi keksiä hyviä esimerkkejä heikkolaatuisen tutkimuksen hyvistä sovelluksista. Ehkä niitäkin on.

Lisääntyneellä kilpailulla ja kiristyneellä kilpailukulttuurilla on kuitenkin myös haitallisia seurauksia. Vaikka napakka tutkijoiden ja tutkimusryhmien välinen kilpailu on keino nostaa tutkimuksen laatua ja tuoda suomalaiseen tutkimusjärjestelmään lisää dynamiikkaa, se on voinut pakottaa kunnianhimoiset tutkijat keskittymään tutkimukseen ja etäännyttää heidät opetuksesta. Vastaavasti se on voinut heikentää valtion tutkimuslaitosten huippututkijoiden mahdollisuuksia ja orientaatiota tukea päätöksentekoa. Rahan jatkuva hakeminen vie aikaa ja resursseja.

Tutkimuslaitosten johtamisen kannalta kilpailun rahoituksen suureneva osuus on vaikeuttanut strategista ohjausta. Lisääntyvä riippuvuus ulkoisesta tutkimusrahoituksesta merkitsee sitä, että tärkeä osa laitoksen toiminnasta riippuu ulkopuolisten tahojen prioriteeteista. Lisäksi tutkimusrahoitus on usein lyhytkestoista. Harvat rahoittajat sitoutuvat vuosia kestäviin projekteihin, joita merkittävä osa tutkimuslaitosten työstä on. THL:n väestöseurannat ja niihin perustuva tutkimus tehdään jopa useiden vuosikymmenten jännteellä. Sen rahoitus ei voi perustua lyhytjänteiseen, kilpailtuun rahoitukseen.

Näyttää siltä, että THL:n roolin uudelleen määrittely on yritys ratkaista ongelma, jota tähänastinen tiedepolitiikka, kilpailun rahoituksen laaja käyttö, on ollut itse luomassa. Korjausliikkeenä laaja-alaisuuden ihannoiti on kuitenkin liioiteltu ja johtaa uusiin ongelmiin. Luontevinta olisi kehittää budjettirahoitusta sellaiseksi, että se kannustaa valtion tutkimuslaitoksia tekemään sitä, mitä niiltä odotetaan.

Tanskassa tehtiin vuosikymmen sitten laaja

uudistus, jossa valtaosa valtion tutkimuslaitoksista liitettiin osaksi yliopistoja työläiden fuusioiden kautta. Tavoitteena oli nostaa valtion tutkimuslaitoksissa tehdyn, ”sektoroituneen” ja käytännön läheisen tutkimuksen laatua ja saada samalla maan tutkimusresurssit tukemaan yliopisto-opetusta.

Meillä valtion tutkimuslaitokset ovat toistaiseksi olleet toimiva osa kansallista tutkimus- ja innovaatiojärjestelmää, ja yhteistyö tutkimuslaitosten ja yliopistojen välillä on rikasta. Esimerkiksi (paras) neljannes THL:n tieteellisistä artikkeleista tuotetaan yhteistyössä muiden tutkimusorganisaatioiden kanssa. Tutkijat ovat Suomessa tottuneet myös liikkumaan tutkimuslaitosten ja yliopistojen välillä – joskin kaiken kaltaista yhteistyötä ja henkilövaihtoa on edelleen syytä kehittää.

Tämän yhteistyön edellytysten heikentäminen olisi virhe ja ristiriidassa korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteistyötä lisäämään pyrkivän KOTUMO-hankkeen tavoitteiden kanssa.

JUHANI ESKOLA JA JARI KIRSILÄ

Juhani Eskola on Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen pääjohtaja ja Jari Kirsilä viestintäpäällikkö.

**Osallistu Tieteessä
tapahtuu -lehden
kehittämiseen!**

**Vastaa lehden
lukijakyselyyn osoitteessa
www.tieteessatapahtuu.fi/
lukijakysely
toukokuun loppuun
mennessä!**

**Voit voittaa 100 euron
arvoisen kirjalahjakortin!**